

پیش‌نویس مصوبه نظام جدید آموزش متوسطه کشور

درباره طرح نظام جدید آموزش متوسطه دوم:

طرح پیشنهادی، ساختار آموزشی ایستا و بدون انعطاف را به ساختاری پویا و با انعطاف معقول تبدیل می‌کند و امکان نوسازی مستمر محتوای آموزشی را فراهم می‌سازد؛ به جای تربیت تک‌بعدی دانش‌آموز به همه ابعاد او توجه می‌کند، هم به تکوین هویت مشترک توجه دارد و هم به تکوین هویت فردی. به جای تربیت دانش‌آموزی همواره متکی به معلم به تربیت دانش‌آموزی در نهایت خود‌یادگیرنده تمایل دارد؛ به جای دانش‌اندوزی بر تعمیق فرهنگ دانش‌پژوهی تأکید می‌کند، حتی جلوتر می‌رود و به جای فرهنگ به اشتراک گذاشتن دانش به خلق اشتراکی دانش توجه دارد؛ به حقوق معلمان در انتخاب روش‌های تدریس و ارزشیابی احترام می‌گذارد و مدیریت آمرانه را به مدیریت مشارکتی سوق می‌دهد. برخلاف نظام‌های سنتی که دانش‌آموزان را یا به شاخه نظری یا به شاخه فنی حرفه‌ای هدایت می‌کنند، طیفی از دروس نظری و فنی حرفه‌ای ایجاد می‌کند که دانش‌آموزان با توجه به علائق و استعدادها خود جای مناسب خویش را می‌یابند. همچنین این طرح در صدد است به طبقاتی شدن مدارس به شیوه‌ای معقول پایان دهد، استفاده بهینه از منابع را تشویق کند و منابع جدیدی را برای توسعه کمی و کیفی آموزش متوسطه فراهم کند، بستری مناسب برای اصلاح نظام‌گزینش دانشجو فراهم آورد، بین آموزش و پرورش و اشتغال و آموزش و پرورش و اجتماع پیوندی مستمر ایجاد کند و ...

توضیح: در این مصوبه به محورهای اصلی ساختار نظام آموزشی دوره متوسطه پرداخته شده است؛ یعنی، به آن‌هایی که نیاز به تصویب مراجع عالی تصمیم‌گیری در مورد آموزش و پرورش را دارند و قرار نیست دست کم تا ۳۰ - ۲۰ سال آینده تغییر کنند مگر در موارد خاص و در حدی که به ساختار کلی طرح آسیب نرساند. در واقع انتظار از ساختار پیشنهادی آن است که از یک سو، موانع پیش‌روی مدیران، معلمان و کارشناسان را برای دستیابی به آموزش و پرورشی با کیفیت و متناسب با شرایط و روزگار و ویژگی‌ها و نیازهای نسل جدید دانش‌آموزی بردارد و از سوی دیگر، نظام آموزشی و مدرک‌دهی را انسجام و انتظام بخشد. انتظار می‌رود با تصویب و اجرای درست این مصوبه، همراه با اصل توجه به شایسته‌سالاری در انتصاب یا انتخاب مسئولان آموزش و پرورش، بازنگری در محتوای برنامه‌های درسی، آموزش مدیران و معلمان مدارس و ... شاهد بهبود نشانگرهای آموزشی به ویژه در ارتباط با موارد زیر باشیم:

- نرخ اشتغال به تحصیل (با کاهش تعداد بازماندگان از تحصیل)

- نرخ‌های مرتبط با کارایی درونی نظام آموزش متوسطه

- نرخ‌های مرتبط با کارایی بیرونی نظام آموزش متوسطه

- نرخ بهره‌وری از منابع مالی، مادی و نیروی انسانی

- نرخ بهره‌وری از تخصص دبیران در تدریس (و سایر نیروها)
- برابری دست‌یابی به فرصت‌های تحصیل در دوره متوسطه
- مشارکت سایر دستگاه‌های دولتی و بخش خصوصی در آموزش دروس تخصصی دوره متوسطه
- و ...

در این مجموعه، عباراتی وجود دارند که با فونت پررنگ‌تر تایپ شده‌اند که برای توجیه و توضیح بیش‌تر آمده‌اند و نیازی به تصویب آن‌ها در مراجع قانونی نیست.^۱

هدف و ساختار برنامه‌ریزی درسی:

ماده ۱- هدف دوره متوسطه دوم، ارتقای سطح آموزش‌های عمومی، ارائه نوعی آموزش پیشرفته و یا تربیت حرفه‌ای برای اشتغال و ادامه تحصیل (به تناسب علاقه، استعداد، امکانات و شرایط مرتبط با زندگی) و آماده کردن دانش‌آموزان برای زندگی در جامعه امروز و آینده در حال تغییر و تحول، با تأکید بر تقویت شور زندگی و شوق یادگیری است.

ماده ۲- طول دوره در شرایط متعارف سه سال است. طی این دوره سه‌ساله، کلیه دانش‌آموزان ۲۴ ساعت در هفته (با برنامه هفتگی ثابت و در قالب نظام‌سالی) در کلاس دروس مشترک حضور خواهند یافت. دانش‌آموزان این دوره، علاوه بر دروس مشترک، باید حداقل ۲۴ واحد درسی دیگر را هم از میان دروس اختصاصی انتخابی، با رعایت پیش‌نیازها و هدایت مشاوران، هم‌زمان با تحصیل در دوره سه‌ساله با موفقیت بگذرانند؛ این دروس به صورت تک‌درسی و واحدی ارائه می‌شوند.

تبصره: هر واحد درسی معادل هر هفته یک جلسه درس چهل و پنج دقیقه‌ای در طول یک سال تحصیلی یا هر هفته دو جلسه درس چهل

و پنج دقیقه‌ای (یا یک جلسه ۹۰ دقیقه‌ای) در طول نیم‌سال تحصیلی (یا معادل آن) می‌باشد. با این تعریف دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه حداقل ۹۶ واحد درسی خواهند گذرانند. (برای دروس کارگاهی مهارتی، میزان ساعات هر واحد درسی دو برابر خواهد بود)

توضیح: ساختار برنامه‌ریزی درسی پیشنهادی نه مانند ساختارهای سالی سنتی خشک و بدون انعطاف است که به کار دنیای جدید نیاید و نه مانند ساختارهای نیم‌سالی واحدی دانشگاهی و آموزش‌های پاره‌وقت است که به دلیل برخورداری از انعطاف بیش از حد در دوره

۱- پیش‌نویس نظام آموزش و پرورش عمومی به صورت جداگانه تقدیم خواهد شد.

متوسطه قابل اجرا نباشد. گفتنی است حتی اگر نظام نیم‌سالی واحدی در دوره متوسطه قابل اجرا می‌بود، اجرای آن منطقی نبود زیرا دانش‌آموزان را از یک نظام بسته به یک‌باره به نظامی باز پرتاب می‌کرد.

ماده ۳- دروس مشترک بر تکوین هویت مشترک و استانداردسازی و دروس اختصاصی انتخابی بر تکوین هویت فردی و شخصی‌سازی تأکید خواهند کرد. در اولی اصل بر این است که آموزش حضوری و متکی به معلم باشد؛ در دومی آموزش می‌تواند بدون معلم و با اتکا به فناوری‌های نوین و غیر آن نیز انجام گیرد.

توضیح: اگر هدف از تأسیس مدرسه در عصر جدید صرفاً ارائه «دانش» تصور شود، رقبات بسیاری برای مدرسه وجود دارد و نیاز چندانی به ساختن مدرسه فیزیکی و کلاس درس نیست. در عصر پرشتاب علوم و فناوری، رسالت مدرسه باید بیش‌تر رنگ و بوی پرورشی پیدا کند؛ به‌جنبه‌هایی مثل سلامت جسمی و ذهنی دانش‌آموزان، کمک به شکل‌گیری شخصیت آن‌ها، کمک به اجتماعی شدن آن‌ها، کمک به تقویت حس میهن‌دوستی آن‌ها و نظایر آن بیش از پیش توجه شود و مدارس به کانون‌های پرورشی آموزشی تبدیل شوند تا ایجاد مدارس فیزیکی توجیه عقلانی بیابد. بر این اساس، بر ارائه دروس مشترک به صورت حضوری و ترجیحاً در مدارس دولتی تأکید می‌شود.

ماده ۴- برنامه‌های درسی سال‌های اول و دوم و سوم متوسطه (۲۴ جلسه ۴۵ دقیقه‌ای در هفته در قالب نظام سالی) برای همه دانش‌آموزان یکسان و مشترک است و شامل شش دسته دروس زیر خواهد بود:

- فارسی

- ریاضیات

- علوم تجربی (فیزیک و / یا شیمی و / یا زیست)

- علوم اجتماعی (تاریخ و / یا جغرافیا و / یا جامعه‌شناسی)

- معارف دینی و اخلاق

- تربیت بدنی و بهداشت

که برای هر یک ۴ جلسه در هفته نظر گرفته می‌شود.^۲

توضیح: با چنین چینش دروس مشترک، هر مدرسه شش کلاس به شش معلم

تمام‌وقت در شش موضوع درسی نیاز خواهد داشت که هر یک در تخصص خود تدریس خواهند کرد (تقریباً) و نرخ بهره‌وری از

^۲-جدول دروس مشترک پیشنهادی را می‌توانید به منزله مثال در نظر بگیرید (برای درک بهتر ساختار و الگوی برنامه‌ریزی درسی برای جلوگیری از اتلاف منابع انسانی بیان شده است).

منابع انسانی و نرخ بهره‌وری از تخصص معلمان به مطلوب‌ترین حالت نزدیک خواهد شد. از سوی دیگر، امکان اختصاص هر اتاق درس به یکی از دروس (یا یکی از معلمان) نیز فراهم خواهد شد که با چینش دروس به شیوه فعلی تقریباً محال است. تبصره: با توجه به این که شیوه آموزش باید تعاملی، پروژه محور و با تأکید بر کارگروهی انجام گیرد و نیز با توجه به پایه ضعیف دانش‌آموزان ورودی به دوره دوم متوسطه که بر اساس گزارش‌ها مشهود است، دروس مشترک بر یادآوری و تکمیل مباحث دوره آموزش عمومی و کاربرد آموخته‌های قبلی (و جدید) در زندگی تأکید خواهد داشت و مباحث عمیق نظری به دروس اختصاصی انتخابی واگذار خواهد شد.

ماده ۵ - دروس اختصاصی انتخابی دوره متوسطه دوم که به صورت تک‌درسی ارائه می‌شوند، متنوع خواهند بود و حوزه‌های علمی، مهارتی، هنری، ادبی، زبان خارجه، ورزشی و... را پوشش خواهند داد و هر دانش‌آموز از میان آن‌ها باید حداقل ۲۴ واحد درسی را طی دوره تحصیل خود انتخاب کرده و با موفقیت بگذراند. (به این ترتیب در دوره متوسطه دوم، رشته تحصیلی وجود نخواهد داشت).

دروس اختصاصی انتخابی دوره متوسطه می‌تواند حوزه‌های بسیاری را پوشش دهد. از جمله^۳

- ریاضیات
- فیزیک
- شیمی
- زیست‌شناسی
- ادبیات فارسی
- زبان‌های خارجه^۴
- ادبیات اقوام
- معارف اسلامی
- فلسفه و منطق
- روان‌شناسی

۳. جدول دروس انتخابی اختصاصی را به منزله مثال در نظر بگیرید، برای روشن‌تر شدن موضوع بیان شده است.

۴. تعدادی از واحدهای زبان‌های خارجه برای دانش‌آموزان الزامی خواهد بود. از آن‌جا که زبان خارجه از نظر محتوا یکسان نمی‌باشد (انگلیسی، فرانسه، آلمانی، عربی و...) از جدول دروس مشترک خارج شده است. (در مورد سایر دروس مشترک احتمالی با عنوان یکسان ولی محتوای متفاوت نیز می‌توان از همین شیوه استفاده کرد تا اجرای آن ممکن شود و کیفیت آن ارتقا یابد).

- جامعه‌شناسی

- تاریخ

- جغرافیا

- اقتصاد

- هنر آشپزی و مهمان‌نوازی

- تکنولوژی برق و الکترونیک

- مراقبت‌های بهداشتی و پرستاری

- فناوری اطلاعات و برنامه‌نویسی کامپیوتر

- تکنولوژی خودرو

- ساختمان

- لوله‌کشی و تهویه مطبوع و...

- طراحی گرافیکی

- کشاورزی و باغ‌داری

- خدمات آرایش و زیبایی

- کسب و کار و کارآفرینی

- تربیت بدنی و ورزش

- هنر

- موسیقی

- فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی

- کارآموزی

- دروس انتخابی اختصاصی پیشنهادی مدارس و...

تبصره: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی درسی جدول دروس مشترک و دروس اختصاصی انتخابی را تهیه و برای تصویب به شورای عالی آموزش و پرورش ارائه خواهد داد.

توضیح: در نظام پیشنهادی، برخلاف نظام‌های سنتی که دوره متوسطه را به شاخه‌های نظری و فنی حرفه‌ای تقسیم می‌کنند، طیفی از دروس نظری و فنی حرفه‌ای ارائه می‌شود و دانش‌آموز جایگاهش را در این طیف با توجه به انتخاب‌هایش مشخص می‌کند. این شیوه، در ضمن، مانع برجسب زدن‌ها به اهمیت دروس و اعتبار دانش‌آموزان می‌شود که در نظام‌های گذشته تقریباً اجتناب‌ناپذیر بود.

ماده ۶ - آموخته‌های خارج از مدرسه دانش‌آموزان، (علمی، هنری، ورزشی، مهارتی، زبان خارجه و...) خواه آموخته‌های قبل از ورود به دوره دوم متوسطه و خواه حین آن، پس از اعتبارسنجی و ارزشیابی، به عنوان واحدهای اختصاصی انتخابی پذیرفته خواهند شد و این، به این معنی است که دانش‌آموزان می‌توانند متناسب با شرایط و با رعایت مقررات، دروس اختصاصی انتخابی را به روش‌های مختلف (در مدرسه دولتی، در آموزشگاه‌های آزاد بیرون از مدرسه، به صورت آنلاین، مجازی، استاد شاگردی، خود یادگیری و ...) بگذرانند.

تبصره: کسب رتبه در مسابقات بین‌المللی و ملی معتبر و نظایر آن معادل تعدادی واحد درسی محسوب خواهند شد.

ماده ۷ - هر دانش‌آموز حق دارد ۲۴ واحد درس اختصاصی انتخابی را در مدرسه، برای هر سال حداکثر ده واحد، به صورت حضوری تحصیل کند و آموخته‌های خارج از مدرسه دانش‌آموز مانع استفاده از این حق نخواهد شد.

تبصره: با توجه به امکان ارزش‌گذاری آموخته‌های خارج از مدرسه دانش‌آموزان (قبل و حین تحصیل سه ساله) ممکن است تعداد واحدهای گذرانده یک دانش‌آموز (در هر سال و در مجموع سه سال) اعداد بالاتری را نشان دهد که نه تنها منعی نخواهد داشت بلکه مطلوب هم خواهد بود.

ماده ۸ - با توجه به انعطافی که در نظام جدید وجود دارد، به دانش‌آموزان مستعد مناطق محروم (دانش‌آموزان با معدل ۱۲ و بالاتر در دروس مشترک سال قبل) اجازه داده می‌شود به جای ۲۴ واحد درس اختصاصی انتخابی، در صورت تمایل تا ۳۶ واحد (هر سال حداکثر ۱۲ واحد) از آن دروس را انتخاب کنند که به رفع محرومیت آن‌ها کمک خواهد کرد.

ماده ۹ - با توجه به انعطاف موجود در ساختار نظام آموزشی جدید، ضرورتی بر ایجاد مدارس خاص برای استعدادهای برتر (جز در شرایط استثنایی) نخواهد بود. بر این اساس به دانش‌آموزان ممتاز (دانش‌آموزان با معدل ۱۸ و بالاتر در دروس مشترک سال قبل) اجازه داده می‌شود به جای ۲۴ واحد درس اختصاصی انتخابی تا ۳۶ واحد (هر سال حداکثر ۱۲ واحد) از آن دروس (یا دروس پیشرفته‌تر) را انتخاب کنند. بدیهی است بیش از آن نیز در نظام جدید با استفاده از ارزشیابی آموخته‌های خارج از مدرسه منعی نخواهد داشت.

ماده ۱۰ - دانش‌آموزان سال سوم می‌توانند به جای گذراندن سال سوم (۲۴ ساعت در هفته در نظام سالی)، معادل آن یعنی ۲۴ واحد درس مهارتی را به مجموعه دروس تک‌درسی خود بیفزایند. (این آموزش‌ها می‌تواند در مراکز آموزش‌های مهارتی آزاد، مدارس وابسته به سایر سازمان‌ها یا مدارس خاص آموزش و پرورش و غیر آن‌ها نظیر استاد شاگردی نیز باشد).

ماده ۱۱ — دانش‌آموزانی که نتوانند هم‌زمان با اتمام تحصیلات دوره سه ساله، ۲۴ واحد دروس اختصاصی انتخابی را به اتمام رسانند و دانش‌آموزانی که شرایط ادامه تحصیل در مدارس متوسطه تمام‌وقت را از دست می‌دهند، به نظام پاره وقت (دوره شبانه) منتقل می‌شوند. دانش‌آموزان انتقالی به نظام پاره‌وقت، از تکرار دروس مشترک یا اختصاصی انتخابی که در آن‌ها نمره قبولی داشته‌اند، معاف خواهند بود.

آموزش پاره‌وقت:

ماده ۱۲ — هدف کلی نظام آموزش پاره‌وقت، ایجاد فرصت‌های تحصیلی برای کسانی است که به دلیل ضرورت‌ها و شرایط زندگی، اقتصادی و یا هر علت دیگر، قادر به تحصیل در مدارس عادی (تمام‌وقت) نباشند و یا تحصیل خود را در مدارس تمام‌وقت به صورت ناقص رها کرده باشند. نظام آموزشی در این‌گونه مدارس، برای همه دروس، به صورت تک‌درسی و نیم‌سالی واحدی خواهد بود.

تبصره: دانش‌آموزان دوره‌های پاره‌وقت به جای انتخاب دروس تربیت بدنی، به تعداد واحدهای آن‌ها، دروس دیگری را با تمایل خود انتخاب خواهند کرد.

ماده ۱۳ — افرادی اجازه تحصیل در مدارس پاره‌وقت را خواهند داشت که حداقل سن آن‌ها شانزده سال تمام باشد یا آن‌که شرایط ادامه تحصیل در مدارس عادی را به هر دلیل از دست داده باشند.

ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی، شرایط ارتقا و مدرک‌دهی:

ماده ۱۴ — شیوه آموزش در نظام جدید آموزشی به صورت تعاملی، فعال و با تأکید بر کارگروهی خواهد بود و به جای ایجاد رقابت بین دانش‌آموزان، بر تعمیق فرهنگ رفاقت و دوستی و به جای دانش‌اندوزی بر دانش‌پژوهی و به جای حفظ مطالب درسی، بر کاربرد آموخته‌ها در زندگی و به جای به اشتراک گذاشتن دانش، بر خلق اشتراکی دانش تأکید خواهد شد. در نتیجه، نظام امتحانی نیز متناسب با آن متحول می‌شود و تا حد ممکن از برگزاری امتحانات هماهنگ و نهایی سنتی که مانعی برای تحقق اهداف مذکور است، پرهیز می‌شود. همچنین لازم است با فراهم شدن شرایط، در کارنامه دانش‌آموز علاوه بر عملکرد تحصیلی، عادات کاری، همکاری و ارتباطات، رفتار و نگرش و آراستگی و وقت‌شناسی دانش‌آموز نیز لحاظ شود و تا حد امکان از مقایسه دانش‌آموزان با یکدیگر پرهیز گردد.

ماده ۱۵ — در هر سال تحصیلی (در نظام سالی) و در هر نیم‌سال تحصیلی (در نظام واحدی)، وضعیت درسی دانش‌آموزان در هر ماده درسی با دو نمره نوبت اول و نوبت دوم (در مقیاس صفر تا بیست) ارزیابی می‌شود. نمره هر نوبت با

بررسی تکالیف و پروژه‌های درسی، میزان مشارکت دانش‌آموز در فعالیت‌های کلاس و با توجه به پرسش‌های تدریجی و امتحان‌هایی که از سوی معلم درس یا کلاس به عمل می‌آید، از جانب همان معلم مشخص می‌شود. (حداقل نمره برای دانش‌آموزی که غیبت غیرموجه ندارد، ۵ درج خواهد شد).

توضیح: در نظام‌های جدید آموزشی، استفاده از مقیاس توصیفی و کیفی بر مقیاس صفر تا ۲۰ ارجحیت دارد، ولی با توجه به این‌که هنوز هم در دوره متوسطه اول و در دانشگاه‌های کشور از مقیاس صفر تا ۲۰ استفاده می‌شود، همان شیوه پیشنهاد شده است. با این تفاوت که حداقل نمره برای دانش‌آموز حضوری ۵ در نظر گرفته شده است. نمی‌توان تصور کرد دانش‌آموزی در طول سال در کلاس‌ها حضور داشته باشد و به اندازه ۵ نمره کسب علم نکرده باشد.

ماده ۱۶- شرط قبولی دانش‌آموز در یک درس، به دست آوردن نمره حداقل ده در نوبت دوم (از بیست نمره) و به دست آوردن نمره حداقل سی از مجموع نمرات نوبت اول و دو برابر نوبت دوم خواهد بود.

ماده ۱۷- به دانش‌آموزی که در نظام سالی (۲۴ ساعت درس مشترک)، از درس یا دروسی نمره قبولی نمی‌آورد، فرصت داده می‌شود تا قبل از شروع سال تحصیلی بعد، از طریق شرکت در امتحان یا انجام تکلیف یا پروژه‌ای که معلم آن درس مشخص می‌کند، ضعف تحصیلی خود را جبران کند و نمره قبولی به دست آورد.

ماده ۱۸- معدل کل دانش‌آموز در نظام سالی، از تقسیم مجموع نمرات نوبت اول و دو برابر نمرات نوبت دوم کلیه دروس، تقسیم بر سه برابر تعداد مواد درسی با اعمال ضریب تعداد واحد محاسبه می‌گردد.

ماده ۱۹- شرط قبولی دانش‌آموز (در مجموعه دروس مشترک هریک از پایه‌های تحصیلی)، به دست آوردن نمره قبولی در کلیه دروس خواهد بود.

تبصره: دانش‌آموزی که از معدل کل حداقل ده برخوردار باشد و فقط در یک یا دو ماده درسی نمره قبولی نداشته باشد، قبول مشروط شناخته می‌شود؛ در این صورت معادل واحدهای افتاده به دروس اختصاصی انتخابی دانش‌آموز افزوده خواهد شد.

ماده ۲۰- دانش‌آموزی که معدل وی در یک نیم‌سال (در نظام واحدی پاره‌وقت) کم‌تر از ده باشد، مشروط شناخته می‌شود. ادامه تحصیل دانش‌آموزی که دو بار مشروط شود، منوط به پرداخت هزینه تحصیل و موافقت شورای مدرسه خواهد بود.

امتحان پایان دوره:

ماده ۲۱- امتحان پایان دوره کشوری یا امتحان نهایی، همه ساله در پایان خردادماه در پایه دوازدهم (دروس مشترک نظام سالی) به صورت ترجیحاً تشریحی، شفاهی و عملی و از مواد درسی همان پایه برگزار می‌شود. نمرات دانش‌آموزان

در امتحان نهایی، به تفکیک درس، مشخص و در کارنامه مستقل امتحان نهایی دانش آموز درج می گردد. (شرکت دانش آموزان مدارس پاره وقت در امتحان پایان دوره الزامی نخواهد بود).

ماده ۲۲ — چنانچه نمره دانش آموز پایه دوازدهم در برخی از مواد درسی امتحان نهایی کم تر از ده باشد، هر چند در امتحانات کلاسی آن درس یا دروس نمره قبولی کسب کرده باشد، به تعداد واحدهای دروس افتاده در امتحان نهایی، به واحدهای اختصاصی انتخابی وی افزوده می شود، مگر آن که ادامه تحصیل وی در نظام پاره وقت باشد. و چنانچه نمره کلاسی دانش آموز در درسی زیر ده ولی در کارنامه امتحان نهایی بالای ده باشد، دانش آموز می تواند درخواست کند که نمره امتحان نهایی به جای نمره شهریور (تجدیدی) تلقی گردد.

توضیح: در طرح پیشنهادی نمره امتحان نهایی دوره متوسطه برخلاف روش های گذشته، جایگزین نمره معلم نمی شود و حق معلم را ضایع نمی کند؛ بلکه به صورت مستقل در کارنامه دانش آموز درج می گردد و برخلاف روش فعلی فقط یک بار در سال و از دروس مشترک به عمل می آید که هم ادارات آموزش و پرورش را به ادارات امتحانات تبدیل نمی کند و هم هزینه برگزاری امتحانات را به شدت تقلیل می دهد و هم از اضطراب دانش آموزان می کاهد.

اعطای دیپلم:

ماده ۲۳ — به دانش آموزی گواهی نامه پایان تحصیلات دوره متوسطه اعطا می شود که شرایط زیر را داشته باشد:

- ۱ - گذراندن حداقل ۹۶ واحد درسی شامل دروس مشترک و اختصاصی انتخابی با نمره قبولی حداقل ده؛
 - ۲ - نداشتن نمره انضباط کم تر از دوازده طی تحصیل در دوره متوسطه؛
 - ۳ - و مناسب بودن وضعیت دانش آموز در زمینه های: عادات کاری، همکاری و ارتباطات، رفتار و نگرش و آراستگی و وقت شناسی (در صورت وجود گزارش) به تشخیص شورای مدرسه (یا شورای مجتمع یا کمیته ای که آن شورا برای این امر تعیین می کند).
- شورای مدرسه می تواند در صورت صلاح دید، اعطای گواهی نامه به دانش آموز را منوط به مراجعه دانش آموز به مشاور تربیتی، یا به انجام یک خدمت عمومی مانند کمک به گروهی از دانش آموزان در یک کار مشخص، یا انجام یک پروژه عام المنفعه و... کند.

ماده ۲۴ — در گواهی نامه پایان تحصیلات دوره متوسطه، نمرات واحدهای گذرانده دانش آموز (اعم از دروس مشترک و دروس اختصاصی انتخابی دانش آموز) و نیز نمرات دانش آموز در امتحانات نهایی و وضعیت انضباطی دانش آموز درج می شود.

توضیح: می‌توان پیش‌بینی کرد که دانش‌آموزان به ویژه در سال‌های آخر دبیرستان، دروس اختصاصی انتخابی خود را با نیازهای بازار کار و یا رشته‌های دانشگاهی موردنظر خود تطبیق خواهند داد و دروسی را انتخاب خواهند کرد که موفقیت آن‌ها را تسهیل کند.

تألیف کتاب‌های درسی و مواد آموزشی:

ماده ۲۵- سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی برای هر یک از کتاب‌های درسی، (یا رسانه‌های آموزشی دیگر) راهنمای تألیف (یا تهیه) را با رعایت اصل آماده‌سازی دانش‌آموزان برای جامعه امروز و فردا و با تأکید بر تقویت شوق یادگیری تهیه خواهد کرد و آن را در اختیار عموم قرار خواهد داد تا با بازخوردی که از صاحب‌نظران و عموم مردم دریافت می‌کند، آن‌ها را نهایی کند.

ماده ۲۶- در برنامه‌های درسی و دیگر فعالیت‌های مدارس باید به تقویت مهارت‌های پایه در زندگی مانند خواندن، نوشتن، گفتن، اندیشیدن، مهر ورزیدن (به‌خود، دیگران، محیط‌زیست و...)، باهم کار کردن، خود انتقادی، آموختن از اشتباه‌ها و تجربه‌های گذشته، آمادگی برای مقابله با چالش‌های غیرمنتظره آینده و... توجهی خاص شود.

ماده ۲۷- تألیف کتاب‌های دروس مشترک متوسطه دوم بر عهده وزارت آموزش و پرورش خواهد بود که ترجیحاً با فراخوانی، تألیف آن‌ها را به بخش خصوصی (ناشران غیردولتی) واگذار خواهد کرد و پس از تأیید، امتیاز آن‌ها را خریداری کرده، به چاپ خواهد رساند.

ماده ۲۸- در برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های دروس مشترک طوری عمل می‌شود که وابستگی طولی کتاب‌ها به هم تا حد امکان کم باشد یا ضروری‌ترین مطالب پیش‌نیاز در کتاب بعدی مرور شود.

ماده ۲۹- تألیف و چاپ کتاب‌های اختصاصی انتخابی دوره دوم متوسطه (و سایر رسانه‌های آموزشی دیگر) به بخش خصوصی واگذار خواهد شد که پس از تأیید سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، تدریس آن‌ها برای یک مدت مشخص (ترجیحاً سه سال) در مدارس مجاز خواهد بود.

ماده ۳۰- در برنامه‌ریزی درسی دروس اختصاصی انتخابی حتی‌الامکان از گنجانیدن دروس با تعداد واحدهای زیاد پرهیز می‌شود تا امکان بیش‌تری برای انتخاب دانش‌آموزان و تغییر مسیر تحصیلی آن‌ها فراهم شود؛ یعنی دروس، ترجیحاً یک واحدی و دو واحدی خواهند بود.

ماده ۳۱- برای برخی از دروس به ویژه در رابطه با دروس مهارتی و دروسی که مجتمع‌های آموزشی (موضوع ماده ۳۳) با اجازه وزارت آموزش و پرورش به جدول دروس اختصاصی انتخابی خود اضافه می‌کنند، نیازی به تألیف کتاب درسی نیست و ارائه اهداف مورد انتظار و سرفصل مطالب کافی خواهد بود.

تقویم اجرایی مدارس:

ماده ۳۲- سال تحصیلی، اول مهرماه هر سال آغاز می‌شود و تا پایان خردادماه سال بعد ادامه می‌یابد.
- مناطق گرمسیر (با تشخیص شورای عالی آموزش و پرورش) می‌توانند تقویم اجرایی متفاوتی داشته باشند.
- هفته اول بهمن‌ماه هر سال برای استراحت دانش‌آموزان و معلمان و انتخاب واحد خواهد بود و نیمه دوم سال از هفته دوم بهمن‌ماه شروع خواهد شد.
- دوره تابستانی مدارس واحدی، از پانزده تیر آغاز و تا بیست شهریورماه ادامه می‌یابد.

سازمان‌دهی مدارس:

ماده ۳۳- مدارس دوره متوسطه دوم را، با توجه به انعطاف موجود در ساختار نظام جدید آموزشی، می‌توان به روش‌های مختلف سازمان‌دهی کرد از جمله:

۱- ایجاد مجتمع آموزشی با مدرسه متوسطه فراگیر مرکزی (جایگاه ارائه دروس تک‌درسی اختصاصی انتخابی) و مدارس اقماری (جایگاه ارائه دروس مشترک در قالب نظام سالی) که برقراری عدالت آموزشی در سطح مدارس مجتمع را ممکن می‌سازد، نرخ بهره‌وری از منابع را افزایش می‌دهد، اجرای مدیریت مدرسه‌محور را از رؤیا به واقعیت نزدیک می‌کند، به علائق و استعدادهای نسل جدید اهمیت می‌دهد و در نهایت بازدهی و کیفیت مدارس را به شدت افزایش می‌دهد. به مدارسی که به این روش سازمان‌دهی شده باشند، اختیارات قابل توجهی در حوزه‌های بودجه‌ریزی، پرسنلی و برنامه‌ریزی درسی داده می‌شود و این مجتمع‌ها زیر نظر مستقیم ادارات کل استان‌ها فعالیت خواهند کرد و اختیارات ادارات آموزش و پرورش مناطق برای این مدارس محدود به امور نظارتی خواهد شد. (بدیهی است مجتمع می‌تواند برخی از دروس اختصاصی انتخابی را در صورت فراهم بودن شرایط در مدارس اقماری ارائه کند یا در شرایطی ممکن است مدرسه اقماری دیگری برای ارائه دروس اختصاصی انتخابی خاص هم داشته باشد).

۲- ارائه دروس مشترک در نوبت صبح و ارائه دروس اختصاصی در نوبت بعدازظهر همان مدرسه.

۳- ارائه دروس مشترک در مدرسه و ارائه دروس اختصاصی به صورت آموزش مجازی، غیرحضوری و... (برای مثال در مدارس ایرانی کم جمعیت خارج از کشور).

۴- افزودن برخی از دروس اختصاصی انتخابی به دروس مشترک از سوی مدارس و ارائه آن‌ها با برنامه ثابت هفتگی (که منجر به تأسیس مدارسی با هویت‌های خاص می‌شود؛ مانند مدرسه فوتبال، مدرسه آشپزی، مدرسه زبان، مدرسه مهارتی خاص و...)

ماده ۳۴- وزارت آموزش و پرورش تسهیلاتی فراهم خواهد کرد تا مدارس غیردولتی در صورت تمایل بتوانند به آموزشگاه‌های علمی، هنری، مهارتی و... تبدیل شوند. آموخته‌های دانش‌آموزان در این گونه آموزشگاه‌ها در صورت برخورداری از سطح علمی مناسب، به عنوان آموخته‌های خارج از مدرسه در مدارس دولتی پذیرفته خواهند شد.

توضیح: مدارس غیردولتی در طبقاتی شدن آموزش و پرورش و در پایین آمدن انگیزه تحصیل دانش‌آموزان در مدارس دولتی و آسیب‌های دیگر مؤثر بوده‌اند. از سوی دیگر، انحلال آن‌ها نه منطقی است و نه انصاف، در حق کسانی که با مشقت نسبت به تأسیس آن‌ها اقدام کرده‌اند و تجربیات خوبی اندوخته‌اند. با روش پیشنهادی اغلب آن‌ها تغییر کاربری می‌دهند و در خدمت آموزش و پرورش خواهند بود، بدون آن‌که ضرر مالی ببینند یا در مقابل اجرای طرح ایستادگی کنند.

تبصره: آن دسته از مدارس غیردولتی که مایل نباشند کاربری مدرسه را به آموزشگاه آزاد تغییر دهند، می‌توانند به عنوان مدرسه غیردولتی به کار خود ادامه دهند؛ باورها و اهداف و برنامه‌های خود را، در چهارچوب مقررات آموزش و پرورش، داشته باشند و از دانش‌آموزان و اولیای آن‌ها تعهد بگیرند که به مقررات مدرسه آن‌ها احترام گذاشته شود. اما، این مدارس اجازه نخواهند داشت در صورتی که تعداد متقاضیان ثبت‌نام بیش از ظرفیت مدرسه باشد، نسبت به برگزاری آزمون ورودی و مصاحبه اقدام کنند. پذیرش دانش‌آموز در این حالت با قرعه‌کشی انجام خواهد گرفت.

توضیح: پذیرش دانش‌آموزان ممتاز توسط مدارس غیردولتی و پرهیز از پذیرش دانش‌آموزان دیگر تقریباً مثل این است که به بیمارستان‌های خصوصی اجازه داده شود تنها به پذیرش بیماران سرپایی و بیمارانی که معالجه آن‌ها راحت است، اقدام کنند و در بیمارستان را به روی بیماران سخت علاج ببندند یا آن‌ها را روانه بیمارستان‌های دیگر کنند که از عدالت و انصاف به دور است.

ماده ۳۵- با اجرای نظام جدید متوسطه که از انعطاف کافی برای زیر پوشش قرار دادن دانش‌آموزان با استعدادها و علائق متفاوت برخوردار است، پذیرش دانش‌آموز برای مدارس استعدادهای درخشان (و هرگونه مدرسه دولتی که برای ثبت‌نام نیاز به برگزاری آزمون ورودی و گزینش علمی دارد) مجاز نخواهد بود. برای معهود دانش‌آموزانی که حتی نظام منعطف جدید هم پاسخگوی نیازهای آن‌ها نیست آیین‌نامه‌ای تهیه و به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش می‌رسد تا به نیازهای آن‌ها نیز پاسخی منطقی داده شود.

توضیح: از دلایل یا بهانه‌های ایجاد مدارس خاص برای دانش‌آموزان ممتاز، وجود ساختار بدون انعطاف است که در نظام پیشنهادی این تقیصه رفع شده است. ایجاد مدارس خاص موجب می‌شود که مدارس عادی از نعمت وجود دانش‌آموزان ممتاز و معلمان برگزیده که موتور حرکت مدارس قلمداد می‌شوند محروم شوند و این شائبه را نیز در جامعه ایجاد می‌کند که گویا دانش‌آموزان به دو گروه با استعداد و بی‌استعداد تقسیم می‌شوند که تصویری نادرست است و صدمات بسیاری به دنبال دارد. استفاده از دانش‌آموزان ممتاز مدارس به عنوان دست‌یار معلم و... هم به معلمان و دانش‌آموزان دیگر کمک می‌کند و هم به تربیت درست دانش‌آموزان ممتاز و عمیق‌تر شدن آموخته‌های آن‌ها می‌انجامد.

تبصره: توزیع دانش‌آموزان در کلاس‌های مختلف مدرسه بر اساس سوابق علمی و نمرات سال‌های قبل مجاز نیست و با مدارس متخلف برخورد می‌شود.

کنکور (ورود به دانشگاه):

ماده ۳۶ - با توجه به حذف رشته تحصیلی از دوره متوسطه دوم، برگزاری کنکور به تفکیک رشته‌ها بی‌معنی خواهد بود و کنکور یا آزمون‌های استاندارد باید به تفکیک دروس (ریاضی، ادبیات فارسی، فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی و...) برگزار شوند و هر دانش‌آموز باید بتواند در آزمون دروس موردنظر خود شرکت کند.

این آزمون‌های استاندارد را می‌توان در ایام مختلف سال و به صورت گوناگون برگزار کرد. در این صورت، دانشگاه‌ها می‌توانند با اعمال ضرایب به نمرات این آزمون‌ها (و در صورت تمایل با ملاحظه نتایج عملکرد دانش‌آموزان در دوره متوسطه و واحدهای اختصاصی انتخابی آن‌ها) به صورت غیرمتمرکز انتخاب دانشجو کنند و یا این که عمل انتخاب دانشجو را سازمان سنجش به صورت متمرکز انجام دهد.

توضیح ۱: انتظار آن است که با اجرای نظام جدید آموزشی که از یک سو به علائق و استعدادهای دانش‌آموزان و از سوی دیگر به نیازهای جامعه محلی توجه دارد، بخشی از فارغ‌التحصیلان دوره متوسطه اشتغال به کار را بر ادامه تحصیل در دانشگاه ترجیح دهند. در ضمن بسیاری از دانشگاه‌ها می‌توانند گزینش دانشجو را بر اساس نمرات دوره متوسطه و درس‌های اختصاصی انتخابی دانش‌آموزان به صورت غیرمتمرکز انجام دهند و شرکت در کنکور یا آزمون‌های استاندارد بیش‌تر مدنظر دانش‌آموزانی باشد که مایل‌اند در دانشگاه‌های مشهور و پرداوتطلب تحصیل کنند.

توضیح ۲: برای موفقیت طرح پیشنهادی، بازنگری در شیوه برگزاری کنکور و سیاست‌های گزینش دانشجو ضروری است و نباید وزارت آموزش و پرورش با برخورد انفعالی مدارس متوسطه را به کلاس کنکور تبدیل کند.

شیوه اجرایی طرح:

توضیح: ممکن است احساس شود بیان شیوه‌ها و مراحل اجرایی طرح، ضرورتی به تصویب مراجع عالی ندارد و می‌توان آن را به مدیران اجرایی سپرد. اما، تجربه طرح‌های گذشته موجب شده است که در طرح پیشنهادی به این مورد مهم نیز پرداخته شود. برخی از طرح‌های خوب که در گذشته با شکست مواجه شدند، به دلیل بی‌توجهی مجریان به مراحل اجرا و تعجیل برای به ثمر رساندن آن در دوره کوتاه مسئولیت آن‌ها بوده است و چه بسا اگر به مراحل اجرا توجه می‌شد اکنون در وضعیتی دیگر بودیم.

فاز ۱

ماده ۳۷- با تصویب این مصوبه، دبیرستان‌های بزرگسالان به دبیرستان‌های پاره‌وقت تغییر نام خواهند داد و نظام آموزشی آن‌ها با نظام جدید منطبق خواهد شد و فقط عناوین و محتوای دروس همان‌هایی خواهد بود که در نظام فعلی در حال اجراست یعنی دانش‌آموزان با گذراندن ۹۶ واحد درسی از میان دروس نظام فعلی بدون توجه به رشته تحصیلی (با رعایت پیش‌نیازها) و به روش‌های مختلف مانند حضوری، غیرحضوری، مجازی و غیر آن موفق به اخذ گواهینامه پایان تحصیلات دوره متوسطه خواهند شد.

تبصره: فارغ‌التحصیلان این مدارس مجازند در هریک از گروه‌های درسی آزمون سراسری، دانشگاه‌ها که مایل باشند، شرکت کنند.

ماده ۳۸- محل برگزاری کلاس‌های مدارس پاره‌وقت ترجیحاً نوبت شبانه مدارس خواهد بود که در آینده از آن‌ها به عنوان مدرسه مرکزی مجتمع استفاده خواهد شد.

توضیح: با این اقدام عملاً کادر مدرسه اعم از مدیر و سایر کارکنان اداری، تجربه عملی برای اجرای نظام جدید را کسب می‌کنند و اجرای نظام جدید در مدارس روزانه که از انعطاف کمی در مقایسه با نظام پاره‌وقت برخوردار است، برای آن‌ها ساده خواهد بود. ضمناً فرصتی به کارشناسان و هدایت‌کنندگان نظام جدید می‌دهد تا برخی از اجزای طرح را در نظامی با حساسیت کم‌تر تجربه کرده و نقایص را برطرف سازند. در عین حال، این امکان را نیز فراهم می‌سازد که با اجرای نظام جدید در مدارس روزانه، برای بازماندگان نظام قبلی، نظام تطبیقی مناسب پیشاپیش آماده شده باشد.

ماده ۳۹- وزارت آموزش و پرورش موظف است ظرف مدت شش ماه از تصویب این مصوبه نسبت به تهیه آیین‌نامه‌ها و مصوبه‌های ضروری برای اجرایی شدن طرح نظام جدید متوسطه اقدام و آن‌ها را برای تصویب به شورای عالی آموزش و پرورش ارائه دهد.

از جمله:

- آیین‌نامه اجرایی مجتمع‌های آموزشی و به ویژه تعیین ارکان و حدود اختیارات آن‌ها در حوزه‌های بودجه‌ریزی، پرسنلی و برنامه‌های درسی
- آیین‌نامه امتحانات مدارس نظام جدید
- نحوه ارزش‌گذاری به آموخته‌های خارج از مدرسه دانش‌آموزان
- جدول دروس مشترک و اختصاصی انتخابی دوره متوسطه و سرفصل هریک از دروس
- درجه‌بندی مدارس و مجتمع‌های آموزشی
- آیین‌نامه‌های مربوط به مکان‌یابی مدارس و مجتمع‌ها
- شرایط احراز پست ریاست مجتمع و نحوه انتخاب و عزل آن‌ها
- ...

فاز ۲

ماده ۴۰ - با تصویب آیین‌نامه‌های ضروری برای شروع اجرای طرح در دوره روزانه، ابتدا تا تهیه کتاب‌های لازم و آموزش معلمان، نظام جدید برای دانش‌آموزان فعلی به مرحله اجرا درمی‌آید تا آن‌ها نیز بتوانند از بخشی از مزایای طرح برخوردار شوند و زمینه برای اجرای کامل آن در فاز بعدی فراهم گردد. برای این کار جدول دروس فعلی دانش‌آموزان برای رشته‌های نظری و فنی حرفه‌ای اصلاح می‌شود و ۲۴ ساعت از دروس در قالب نظام سالی با برنامه هفتگی ثابت و بقیه به صورت تک‌درسی واحدی ارائه می‌شوند. نمونه جدول‌ها برای رشته‌های نظری مطابق جداول ۱ تا ۴ خواهد بود.

توضیح: می‌توان انطباق رشته‌های فنی حرفه‌ای را با نظام جدید پیشنهادی به فاز سوم اجرای طرح موکول کرد.

توضیح: اگر مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی که ۲۴ ساعت دروس مشترک را برای همه رشته‌ها در پایه اول و دوم الزامی کرده است، رعایت می‌شود تنظیم جداول جدید به راحتی انجام می‌گردد.

تبصره: با توجه به تشابه جداول دروس رشته‌های علوم تجربی و ریاضی فیزیک و تشابه جداول رشته‌های علوم انسانی و معارف، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی طرح ادغام رشته‌ها را بررسی و نتیجه بررسی را همراه با جداول نهایی برای تصویب به شورای عالی آموزش و پرورش ارائه خواهد داد.

جدول ۱: دروسی که در قالب نظام سالی ارائه می‌شوند (۲۴ ساعت در هفته) برای رشته علوم تجربی (پیش‌نویس)

واحد / ساعت	پایه دوازدهم		پایه یازدهم		پایه دهم		دانشه محتوایی	ردیف
	عنوان درس	واحد / ساعت	عنوان درس	واحد / ساعت	عنوان درس	واحد / ساعت		
۲	(دینی اخلاق و قرآن) ۳	۲	(دینی اخلاق و قرآن) ۲	۲	(دینی اخلاق و قرآن) ۱	۲	تربیت دینی و اخلاقی	۱
۲	عربی، زبان قرآن ۳	۲	عربی، زبان قرآن ۲	۲	عربی، زبان قرآن ۱	۲		
۲	فارسی ۳	۲	فارسی ۲	۲	فارسی ۱	۲	زبان و ادبیات فارسی	۲
۲	نگارش ۳	۲	نگارش ۲	۲	نگارش ۱	۲		
۲	علوم اجتماعی	۲	تاریخ معاصر	۲	جغرافیای عمومی و استان‌شناسی	۲	مطالعات اجتماعی	۳
۲	تربیت بدنی ۳	۲	تربیت بدنی ۲	۲	تربیت بدنی ۱	۲	خوشه دروس: انسان و سلامت	۴
۴	ریاضی ۳	۴	ریاضی ۲	۴	ریاضی ۱	۴	خوشه دروس: ریاضیات	۵
۴	فیزیک ۳ و آزه	۴	فیزیک ۲ و آزه	۴	فیزیک ۱ و آزه	۴		
۴	شیمی ۳ و آزه	۴	شیمی ۲ و آزه	۴	شیمی ۱ و آزه	۴	خوشه دروس: علوم تجربی	۶
۲۴	جمع	۲۴	جمع	۲۴	جمع	۲۴	جمع	

به ساعات دروسی که با علامت ۵ مشخص شده‌اند یک ساعت اضافه شده است.

جدول ۲. دروسی که در قالب نظام سالی ارائه می‌شوند (۲۴ ساعت در هفته) برای رشته ریاضی فیزیک (پیش‌نویس)

پایه دوازدهم		پایه یازدهم		پایه دهم		دانشه محتوایی	ردیف
واحد / ساعت	عنوان درس	واحد / ساعت	عنوان درس	واحد / ساعت	عنوان درس		
۲	(دینی اخلاق و قرآن) ۳	۲	(دینی اخلاق و قرآن) ۲	۲	(دینی اخلاق و قرآن) ۱	تربیت دینی و اخلاقی	۱
۲	عربی، زبان قرآن ۳	۲	عربی، زبان قرآن ۲	۲	عربی، زبان قرآن ۱	زبان و ادبیات فارسی	۲
۲	فارسی ۳	۲	فارسی ۲	۲	فارسی ۱	خوشه دروس مطالعات اجتماعی	۳
۲	نگارش ۳	۲	نگارش ۲	۲	نگارش ۱		
۲	علوم اجتماعی	۲	تاریخ معاصر	۲	جغرافیای عمومی و استان‌شناسی	خوشه دروس مطالعات اجتماعی	۴
۲	تربیت بدنی ۳	۱	تربیت بدنی ۲	۲	تربیت بدنی ۱	خوشه دروس انسان و سلامت	۵
۴	حسابان ۲	۴	حسابان ۱	۴	ریاضی ۱	خوشه دروس علوم تجربی	۶
۴	فیزیک ۳ و ۲	۴	فیزیک ۲ و ۱	۴	فیزیک ۱ و ۲		
۴	شیمی ۳ و ۲	۴	شیمی ۲ و ۱	۴	شیمی ۱ و ۲	جمع	۲۴

به ساعات دروسی که با علامت * مشخص شده‌اند یک ساعت اضافه شده است.

جدول ۳. دروسی که در قالب نظام سالی ارائه می‌شوند (۳۴ ساعت در هفته) برای رشته ادبیات و علوم انسانی (پیش‌نویس)

پایه دوازدهم		پایه یازدهم		پایه دهم		دانشه محتوایی	ردیف
واحد/ساعت	عنوان درس	واحد/ساعت	عنوان درس	واحد/ساعت	عنوان درس		
۴	دینی اخلاق و قرآن) ۳	۴	دینی اخلاق و قرآن) ۲	۴	دینی اخلاق و قرآن) ۱	تربیت دینی و اخلاقی	۱
۲	عربی، زبان قرآن ۲	۲	عربی، زبان قرآن ۲	۲	عربی، زبان قرآن ۱		
۲	فارسی ۳	۲	فارسی ۲	۲	فارسی ۱	زبان و ادبیات فارسی	۲
۲	نگارش ۳	۲	نگارش ۲	۲	نگارش ۱		
۲	تربیت بدنی ۳	۲	تربیت بدنی ۲	۲	تربیت بدنی ۱	خوبه دروس انسان و سلامت	۳
۲	ریاضی و آمار ۳	۲	ریاضی و آمار ۲	۲	ریاضی و آمار ۱	خوبه دروس، ریاضیات	۴
۴	تاریخ ۳	۴	تاریخ ۲	۴	تاریخ ۱		
۴	جامعه‌شناسی ۳	۴	جامعه‌شناسی ۲	۴	جامعه‌شناسی ۱	خوبه دروس علوم انسانی و مطالعات اجتماعی	۵
۲	جغرافیا ۲	۲	جغرافیا ۲	۲	جغرافیای عمومی و استان‌شناسی		
۲۴	جمع	۲۴	جمع	۲۴	جمع		

به ساعات دروسی که با علامت ۵ مشخص شده‌اند یک ساعت و ۵۵ دو ساعت اضافه شده است و از ساعات درسی که با علامت - مشخص شده است یک ساعت کم شده است. از عربی سال اول یک ساعت و از ریاضی سال اول یک ساعت کم شده و در عوض در جدول دروس تک‌درسی به همان میزان یا بیش‌تر جبران شده است.

جدول ۴. دروسی که در قالب نظام سالی ارائه می‌شوند (۲۴ ساعت در هفته) برای رشته معارف و علوم اسلامی (پیش‌نویس)

واحد/ساعت	پایه دوازدهم		پایه یازدهم		پایه دهم		دانشه محتوایی	ردیف
	عنوان درس	واحد/ساعت	عنوان درس	واحد/ساعت	عنوان درس	واحد/ساعت		
۲	علوم و معارف قرآنی ۳	۲	علوم و معارف قرآنی ۲	۲	علوم و معارف قرآنی ۱	۲	تربیت دینی و معارف اسلامی	۱
۴	اصول عقاید ۳	۴	اصول عقاید ۲	۴	اصول عقاید ۱	۴		
۲	احکام ۳	۲	احکام ۲	۲	احکام ۱	۲		
۲	اخلاق ۳	۲	اخلاق ۲	۲	اخلاق ۱	۲		
۲	عربی . زبان قرآن ۳ --	۲	عربی . زبان قرآن ۲ -	۲	عربی . زبان قرآن ۱ -	۲	زبان و ادبیات فارسی	۲
۲	فارسی ۳	۲	فارسی ۲	۲	فارسی ۱	۲		
۲	نگارش ۳	۲	نگارش ۲	۲	نگارش ۱	۲	خوبه دروس ریاضیات	۳
۲	ریاضی و آمار ۳	۲	ریاضی و آمار ۲	۲	ریاضی و آمار ۱ -	۲		
۲	تربیت بدنی ۳	۲	تربیت بدنی ۲	۲	تربیت بدنی ۱	۲	خوبه دروس انسان و سلامت	۴
۴	تاریخ ۳(رشته) ۵۵	۴	تاریخ ۲(رشته) ۵۵	۲	تاریخ ۱(رشته)	۲	خوبه دروس علوم انسانی و مطالعات اجتماعی	۵
۲۴	جمع	۲۴	جمع	۲۴	جمع	۲۴	جمع	

به ساعات دروسی که با علامت * مشخص شده‌اند یک ساعت و ** دو ساعت اضافه شده است.
 و از ساعات دروسی که با علامت - مشخص شده یک ساعت و -- دو ساعت کم شده و در دروس تک‌درسی به همان میزان یا بیش‌تر جبران شده است.

ماده ۴۱- دروس در قالب نظام سالی، در مدارس اقماری مجتمع‌ها (به صورت ۶ روز صبح‌ها روزی ۴ ساعت) و دروس در قالب نظام تک‌درسی و واحدی در بعدازظهرهای مدارس مرکزی عرضه خواهند شد که دانش‌آموزان باید حداقل ۲۴ واحد از آنها را انتخاب کرده و با موفقیت بگذرانند. (بدیهی است استفاده از الگوهای اجرایی دیگر، موضوع ماده ۱۲، متناسب با شرایط مناطق و مدارس بلامانع خواهد بود)

تبصره: در مناطقی که با مشکل کمبود فضای آموزشی مواجه هستند، می‌توان از مدارس به صورت دو نوبتی استفاده کرد.

ماده ۴۲- انتخاب دروسی که در جدول شماره ۵ با علامت * مشخص شده‌اند الزامی است. به دانش‌آموزان توصیه خواهد شد در صورت تمایل به ادامه تحصیل در رشته‌های دانشگاهی مرتبط با رشته خود، دروسی را که در جدول شماره ۵ با علامت ✓ نیز مشخص شده‌اند حتماً انتخاب کنند؛ هرچند آنها الزامی بر این کار نخواهند داشت و می‌توانند دروس اختصاصی انتخابی را از میان دروس سایر رشته‌ها نیز انتخاب کنند یا حتی به جای تحصیل در رشته خود، در سال آخر، در رشته‌ای مهارتی تحصیل کنند.

تبصره: برای پاسخ‌گویی به نیازهای متنوع دانش‌آموزان با علائق و توانایی‌ها و استعدادهای متفاوت، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی درسی به دروس جدول شماره ۵ دروس جدیدی را اضافه کرده و برای تصویب به شورای عالی آموزش و پرورش ارائه می‌دهد.

جدول ۵: دروس تک‌درسی و واحدی (پیش‌نویس)

رشته علوم و معارف اسلامی	رشته ادبیات و علوم انسانی	رشته ریاضی فیزیک	علوم رشته تجربی	پیش‌نیاز	تعداد واحد	نام درس
*	*	*	*	—	۳	زبان خارجی ۱
*	*	*	*	زبان خارجی ۱	۳	زبان خارجی ۲
✓	✓	✓	✓	زبان خارجی ۲	۳	زبان خارجی ۳
				—	۳	آمادگی دفاعی
*	*	*	*	—	۲	انسان و محیط زیست
*	*	*	*	—	۲	سلامت و بهداشت
				—	۱	هنر
				—	۱	تفکر و سواد رسانه‌ای
					۱	کارگاه کارآفرینی
				✓	۱	مدیریت خانواده
			✓		۳	زیست شناسی ۱
			✓	زیست شناسی ۱	۴	زیست شناسی ۲
				زیست شناسی ۲	۴	زیست شناسی ۳
					۲	زمین شناسی
		✓			۲	هندسه ۱
		✓		هندسه ۱	۲	هندسه ۲
				هندسه ۲	۲	هندسه ۳
✓	✓			ریاضی ۲ انسانی	۲	آمار و احتمال (پایه)
		✓	✓	ریاضی ۱ (تجربی ریاضی)	۲	آمار و احتمال (پیشرفته)

ادامه جدول ۵، دروس تک‌درسی و واحدی (پیشنویس)

رشته علوم و معارف اسلامی	رشته ادبیات و علوم انسانی	رشته ریاضی فیزیک	علوم رشته تجربی	پیش‌نیاز	تعداد واحد	نام درس
				حسابان ۲	۲	ریاضیات گسسته
*	*			عربی (زبان قرآن ۱)	۲	عربی ۱ تخصصی
*	✓			عربی ۱ تخصصی	۲	عربی ۲ تخصصی
				عربی ۲ تخصصی	۲	عربی ۳ تخصصی
✓	✓				۲	علوم و فنون ادبی ۱
	✓			علوم و فنون ۱	۲	علوم و فنون ادبی ۲
				علوم و فنون ۲	۲	علوم و فنون ادبی ۳
					۲	اقتصاد
✓					۲	منطق
	✓				۲	روان‌شناسی
✓	✓				۲	فلسفه ۱
✓				فلسفه ۱	۲	فلسفه ۲
✓					۲	جریان‌شناسی اندیشه‌ای معاصر
*					۲	جامعه‌شناسی ۱
					۲	جامعه‌شناسی ۲
*					۲	جغرافی عمومی و استان‌شناسی

جداول توسط کارشناسان سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تنظیم و پیشنهاد می‌شود.

فاز ۳

ماده ۴۳- با تألیف کتاب‌های درسی جدید، آموزش معلمان و تجهیز مدارس، نوبت به اجرای فاز نهایی طرح می‌رسد که حداکثر ۳ سال پس از تصویب این مصوبه لازم‌الاجرا خواهد بود.

توضیح: باید توجه داشت که اجرای موفق فازهای اول و دوم می‌تواند موفقیت طرح را در فاز سوم تضمین کند و بی‌توجهی به فازهای مذکور ممکن است طرح پیشنهادی را به شکست بینجامد.

۸- آینده طرح:

ماده ۴۴- تغییر ساختار برنامه‌ریزی درسی و کم و زیاد کردن طول دوره‌های تحصیلی معمولاً خسارت بسیاری به همراه دارد. از این رو باید از تغییر بی‌رویه ساختار در آینده پرهیز کرد. به ویژه نباید نظام آموزشی دوره متوسطه را به نظامی تماماً واحدی تبدیل کرد. در صورتی که پس از حداقل ۵ سال از اجرای کامل طرح، شرایط برای افزایش انعطاف در ساختار فراهم بود و این عمل ضرورت نیز داشت، می‌توان دروس مشترک را به دو سال، هر سال ۲۴ ساعت در هفته در قالب نظام سالی، برای همه دانش‌آموزان تقلیل داد و دروس انتخابی اختصاصی را به ۴۸ واحد درسی رساند که آن هم باید با دقت و احتیاط فراوان انجام گیرد.

۹- نظام اداری و تصمیم‌گیری

ماده ۴۵- وزارت آموزش و پرورش موظف است برای هدایت اجرایی نظام جدید متوسطه، دفتری در حوزه ستادی ایجاد کند. مسئول این دفتر و سایر نیروهای کارشناسی آن باید افرادی خلاق، با تحصیلات عالی با کیفیت و با پشتکار باشند. صلاحیت افراد شاغل در این دفتر به تأیید شورای عالی آموزش و پرورش می‌رسد و تغییر آن‌ها نیز با تغییر وزیران آموزش و پرورش مجاز نخواهد بود مگر آن‌که حداقل دوسوم اعضای شورای عالی آموزش و پرورش با این تغییر موافق باشند.

تبصره: کلیه آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های مرتبط با نظام جدید آموزش متوسطه از طریق این دفتر به شوراهای تصمیم‌گیری یا مراکز ستادی و اجرایی ارسال خواهد شد.

ماده ۴۶ - در تنظیم آیین‌نامه‌های لازم برای اجرای این مصوبه باید به واگذاری تدریجی اختیارات تصمیم‌گیری به ارکان مدارس توجه شود. ارسال شیوه‌نامه‌هایی که اختیار مدارس را در بودجه‌بندی مطالب درسی، روش انتخابی تدریس و ارزشیابی از دانش‌آموزان محدود می‌کند، با تصویب این مصوبه، مجاز نخواهد بود.

ماده ۴۷ - وزارت آموزش و پرورش موظف است در تشکیلات و وظایف حوزه ستادی و استان‌ها و مناطق بازنگری کند و آن را به تأیید مراجع ذی‌ربط برساند. سیاست کاهش پست‌های سازمانی، تجمیع واحدهای موازی و حذف فعالیت‌های غیرضرور باید مورد توجه قرار گیرد.

ماده ۴۸ - در کلیه شوراهای و مجامعی که در رابطه با مقررات تحصیلی و تربیتی دوره متوسطه و محتوای دروس تصمیم‌گیری می‌شود، علاوه بر افراد حقوقی، حضور صاحب‌نظرانی مستقل و نمایندگانی از اولیای دانش‌آموزان ضروری است.

ماده ۴۹ - وزارت آموزش و پرورش موظف است نسبت به تهیه شناسنامه ایمنی مدارس اقدام کند و همه ساله ساختمان‌ها و تجهیزات مدارس را از لحاظ ایمنی بررسی و نسبت به رفع معایب اطمینان حاصل کند. هرگونه کوتاهی در این زمینه برای مدیران مدارس، مسئولان ذی‌ربط مناطق، استان‌ها و حوزه ستادی آموزش و پرورش تخلف از مقررات محسوب خواهد شد.

ماده ۵۰ - وزارت آموزش و پرورش همه ساله وضعیت آموزش متوسطه کشور را با شاخص‌های معتبر (استاندارد جهانی) بررسی و با کشورهای همسایه و جهان مقایسه می‌کند و اقدامات لازم را برای بهبود کیفیت با استفاده از صاحب‌نظران تعیین و به تصویب مراجع ذی‌ربط می‌رساند. این گزارش‌ها باید به اطلاع عموم برسد.

ماده ۵۱ - وزارت آموزش و پرورش همه ساله وضعیت آموزش و پرورش کشور را به تفکیک استان‌ها و مناطق با شاخص‌های معتبر بررسی می‌کند و به اطلاع عموم می‌رساند. در این گزارش‌ها به ویژه به برابری دستیابی به فرصت‌های تحصیلی با کیفیت تأکید خواهد شد.

ماده ۵۲ - در استخدام نیروهای مورد نیاز مجتمع‌های دوره دوم متوسطه، مجتمع‌ها نقش خواهند داشت. جابه‌جایی نیروهای مجتمع از یک مجتمع به مجتمع دیگر نیز جز در موارد استثنایی مجاز نخواهد بود. به این مورد در تنظیم آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها توجه خاص خواهد شد.

ماده ۵۳ - پذیرش مسئولیت برای مدیریت مدارس متوسطه و سایر مشاغل اداری مدارس بدون داشتن تحصیلات و تخصص، برابر ضوابط مقرر در آیین‌نامه‌ها، تخلف محسوب می‌شود. برای منصوب‌کننده هم تخلف خواهد بود.

ماده ۵۴- در حکم حقوقی معلمان دوره متوسطه علاوه بر درج مدرک و رشته دانشگاهی، رشته یا رشته‌های تدریس آنها هم با توجه به سوابق تجربی و صلاحیت‌هایشان درج می‌شود؛ تدریس در دروسی که معلم تخصص لازم را در آنها ندارد، تخلف محسوب خواهد شد. برای مدیری هم که معلم را به کار غیرتخصصی می‌گمارد تخلف خواهد بود.

ماده ۵۵- هر دانش‌آموز حق دارد از معلمان واجد شرایط معلمی بهره‌مند باشد و ولی دانش‌آموز حق دارد از مدارج علمی و سوابق معلم فرزند خود آگاه باشد و در صورت غیرواجد شرایط بودن معلم، از مدیر مدرسه به مراجع ذی‌ربط شکایت کند.